

LBRIS

We know
books

Copertă: Ionuț Ardeleanu-Paici

Tehnoredactor: Rodica Boacă

Secretar de redacție: Paulina Lămășanu

Publication subsidized by The Polish Book Institute -
The ©POLAND Translation Program.

Lucrare sponsorizată de Institutul Polonez al Cărții -
Programul de Traduceri ©POLAND

Carte apărută cu sprijinul Institutului Polonez
din București

© 2022 Editura Paideia

Str. Tudor Arghezi nr. 15, sector 2

București, România

tel.: 021.316.82.10

e-mail: office@paideia.ro

www.paideia.ro

www.cadourialese.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KOCHANOWSKI, JAN

Cânturi / Jan Kochanowski ; trad. din polonă de Constantin
Geambașu și Passionaria Stoicescu ; cuv. înainte și note de Constantin
Geambașu. - București : Paideia, 2022

ISBN 978-606-748-622-3

I. Geambașu, Constantin (trad. ; pref. ; note)

II. Stoicescu, Passionaria (trad.)

821.162.1

Jan Kochanowski

CÂNTURI

Traducere din limba polonă
de *Passionaria Stoicescu* și *Constantin Geambașu*

Cuvânt înainte și note de *Constantin Geambașu*

paideia
București, 2022

Cuprins

»Cânturile« lui Jan Kochanowski sau viziunea asupra lumii 5

Cartea întâi.....	13
Cântul I	15
Cântul II	18
Cântul III	20
Cântul IV	22
Cântul V	23
Cântul VI	25
Cântul VII	28
Cântul VIII	30
Cântul IX	31
Cântul X	33
Cântul XI	37
Cântul XII	38
Cântul XIII	39
Cântul XIV	41
Cântul XV	42
Cântul XVI	44
Cântul XVII	46
Cântul XVIII	49
Cântul XIX	52
Cântul XX	54
Cântul XXI	56
Cântul XXII	59

Cântul XXIII	60
Cântul XXIV	61
Cântul XXV	63
Cartea a doua	67
Cântul I	69
Cântul II	73
Cântul III	75
Cântul IV	77
Cântul V	80
Cântul VI	83
Cântul VII	85
Cântul VIII	86
Cântul IX	88
Cântul X	90
Cântul XI	92
Cântul XII	94
Cântul XIII	95
Cântul XIV	98
Cântul XV	99
Cântul XVI	101
Cântul XVII	102
Cântul XVIII	103
Cântul XIX	106
Cântul XX	108
Cântul XXI	110
Cântul XXII	111
Cântul XXIII	112
Cântul XXIV	113
Cântul XXV	115

Cântul I*Intactis Opulentior*

De-ai poseda, se zice, tot aurul lumesc,
Pe care ca să-l scoată, grifoni, furnici trudes,
De-ai construi palate nu doar pe-acest pământ,
Ci mărilor, cu pietre, zăgaz de-ai pune-n rând:

Când doar Necesitatea prin cuie de oțel
Învinge miezul tare știind să intre-n el,
Tu, inima de teamă, nu-ți vei elibera
Și nici din gheara morții n-ai să te smulgi, de-ai vrea.

Mai bine de tătarii, ce după ritul lor
Își poartă-n car o casă, ducând-o unde vor,
Iar geții cei puternici astfel s-au rânduie
Ca toți să aibă grâne din lanul ne-mpărțit.

Chiar maștera acolo-ngrijește de copii
Rămași orfani la moartea celei dintâi soții;
Cu marea-i zestre, soțul, ea nu și-a umilit
Și nu-și pune speranța în alt bărbat iubit.

Adevărata zestre e cinstea din părinți,
Purtările sfoase, modeste și cumiști;
Neobrăzării-acolo nu-s suportați deloc,
Iar cine-i strâmb, să plece. Aici nu-și află loc.

O, cine vrea zăzaniei și lupte între noi,
Să pună cap oricăror intenții de război!
De s-ar dori părinte al țării proclamat
Și numele să-i fie pe-nalții stâlpi săpat,

N-are decât voința în frâu să-și fi strunit,
Ca-n viitoare veacuri să fie pomenit.
Pe cei fără virtute, noi nu-i încurajăm
Și când dispăre totul, degeaba regretăm.

Cui folosește plânsul, când un hapsân bogat
Se uită la abateri, cu văzul prefirat?
Cui folosesc statutul și-al legilor temei,
Când noi nu prea ne ținem de bunul obicei?

Pe negustorul lacom nu-l sperie ușor
Nici marea zăpușeală, nici gerul mușcător.
Corăbieri de seamă pământu-au ocolit
Și-oricât de mare lumea, nimic nu i-a oprit.

Necazul și rușinea pe om l-au preschimbat
Să rabde: el rușinii război i-a declarat
Și-astfel, în neglijență, nicicum n-a mai gândit
Virtuții să-i închine o stâncă de granit

Sau în comun tezaur s-adune toți de zor
Lucruri mărețe, bune-n folosul tuturor
Sau să arunce-n mare tot ce-a adus necaz,
Argint și perle, aur, rubine și topaz.

De ne căim întruna de rele și păcat
Să le-aruncăm. Nevoie ar fi neapărat
Să-nlăturăm sămânța poftirii de ne-nfrânt
Și-n loc de lăncezeală, să hărnicim lucrând.

Fiul de nobil, calul nu-l știe-a-ncăleca,
Nici să vâneze-o fiară zvârlind cu sulița,
Da-n joc de cărți, la zaruri și la băut, precis
E priceput, la tot ce-i prin lege interzis.

Deci tatăl strâmb jurat-a, vecini prădând de zor
Să pregătească zestrea nedemnului fecior
Și-i merge-n plin, s-ar zice, dar lucru cam ciudat,
Nici când de-ajuns să fie boier cu-adevărat.

Cântul II

Când vezi aste vremi, inima crește!
Cândva codrii goi fost-au pe creste,
Suiau mari zăpezi chiar peste coate,
Râul îl treceau care-ncărcate.

Pomi însă acum frunze-mbrăcară,
Râd în soare lunci frumoase iară;
Ghețuri duse sunt, pe valul senin
Bărcile saltă, vapoarele vin.

Lumea râde-acum cu adevărat,
Susură zefir în grâu-nălțat;
Cuib își fac în zori păsările-n ram,
Cântece se-aud triluind la geam.

Dar temeiul drept de-a fi fericit
E cugetul pur în omul cinstit;
Fără de poveri e inima sa
Și de gânduri nu se va rușina.

Pentru asta vin n-ajută turnând,
Nici strune ciupind, nici șoptind vreun cânt;
Vesel poți să fii chiar cu apă doar,
Fiindcă nu ai griji, fiindcă n-ai habar!

Dar dacă te rod pizmă și dispreț
Nici un prânz ales nu va fi de preț;
Nu te-o-nfiora cânt sau glas iubit,
Va pieri în vânt tot ce-ai auzit.

Un gând bun nu vrea cel ce face caz
Și și-a-mpodobit casa în atlas;
Crengi peste bordei nu disprețui,
Chiar de-s treaz sau beat, tu cu mine fii!

Cântul III

Ulciorul meu pictat,
În aur îmbrăcat,
Tu de toate-aduci, glume, plâns și război,
Fie somn tihnit, fie săruturi noi.

Oricum ți-ar da nume
Vinul pus anume,
Înclinat spre noi, aplecat să te lași,
Oaspeți să-ntremezi, cu darul tău poznaș.

Nici cel mai înțelept
Nu îți va ține piept,
Chiar mari filosofi, din tine de-au sorbit,
S-au păstrat oricum, mintea nu și-au smintit.

Tu ai puteri să-nmoi
Pe cel mai dârz din noi;
Taine,- nțelepciuni le scoți la iveală
Prin trădarea ta blândă și domoală.

Bucuri cu lumină
Inimi ce leșină
Și să creadă-l faci pe orice om sărman,
Că aspri nu sunt nici rege, nici hatman.

Deci tare să te ții
Că noaptea cât va fi,
Nu te vom lăsa, nevoie chiar de e,
Pân-la ziuă, când s-or stinge stelele!

Cântul IV

Neotrăvită și de aur fu săgeata
Cu care fără greș amorul m-a dat gata.
Fiindcă-n iubire, eu, griji n-am găsit să fie,
Ci-n inimă-am simțit nespūsă bucurie.

Nevolnicie nu-i slujirea cu tot zorul,
Ci să-l slujești pe cel ce nu-ți merită dorul.
E cel mai mare chin. Și-ți mulțumesc, iubire,
Că m-ai făcut scăpat de-așa nenorocire.

La chip domnișoresc, atotfrumoasă-n sine,
De vrea sau nu, un om te va sluji cu bine.
Și sacrul obicei care-i al tău, să-l poarte
Și liber chiar fiind, ți s-ar supune-n toate.

Tare-mi doresc să fiu ferice ca ființă
Și tu să-mi dăruiești a ta bunăvoință,
Iar chipul să-ți rămână mereu ca de copilă,
Chiar de-ai întrece-o-n ani pe vârstnica Sibillă.

Cântul V

Cine are pâine
Pentru azi și mâine,
De venituri mari prea puțin să-i pese,
De oraș, de sat, de cetăți alese.

E boier cel care-i
Mulțumit cu ce-are.
Cel ce vrea mai mult, se adeverește
Că mereu ceva încă îi lipsește.

Are la avere
Cât lacoma-i vrere;
Greu îi va veni turcii să-i slăvească
Sau să lupte cu oastea tătarească.

Cuceri o lume
În timp scurt anume
Machedonul rege, dar și-așa-i părea,
Că-i prea mică lumea pentru pofta sa.

La ce-ajută-armura
Forța sau măsura?
Nu-i vreo bogăție inima s-o dreagă
Și nu-i vreo comoară grijile să-ți șteargă.

Moartea nemiloasă
Niciun gât nu-l lasă,
Strânge deopotrivă slugi, domnii bogate,
Nu stă să aștepte datorii uitate.

Omul cât trăiește,
Asta se-ngrijește,
Să adune banul peste ban din plin,
Însă dacă-i lacom, multul e puțin.

Lucrurile toate
Rămân după moarte,
Dar adunătura strânsă lacom, vai,
Va rămâne-n casa... nu știi! Habar n-ai!

Pivnița-ncuiată
Mult n-o să se poată,
Iar cu vinul care, griji ai cui îl lași,
O să-și scalde caii bunii tăi urmași.

Cântul VI

Simt, dragă, drumul tău nu-mi face bine,
Dacă nu vrei, eu nu te pot reține;
Din partea mea ce-i bun să te aștepte
Oriunde pașii tăi or să se-ndrepte.

Dar singură, vezi ce furtuni cutează
Și sus, pe cer, ce nori se-nvolburează.
Eu știu ce pot și val, și vânt turbate,
Nebune peste apele sărate.

Nevestele păgânilor, copiii,
Știau cum suflă viforul urgiei,
Cum urlă-n volburi înspumate valuri
Și stâncile cum tremură la maluri.

Așa păți și Europa, care
Un taur vrând să-ncalece din mare,
Fiindcă de ea încet se-apropiase,
Iar ea, fără de barcă, înotase.

De teamă plină, dar mereu vitează,
Oriunde se uita, tot val și groază!
Țărm? Lipsă! Și-i nesigur cărătorul...
Din frică-i cresc și lacrima, și dorul.